

1928 DECEMBER

ERDÉSZETI LAPOK

LXVII. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

12. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Felölős szerkesztő

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj 1928. évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagjárulékok fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének.

(Telefon 237—22.)

Kérelem

a tagdíjak és az előfizetési díjak beküldésére

Alapszabályaink jóváhagyásáig tisztelettel kérjük az Országos Erdészeti Egyesület t. tagjait és az Erdészeti Lapok t. előfizetőit, hogy az 1929. évre szóló tag- illetve előfizetési díjakat az 1928. évi összegben, valamint a hátralékos tagdíjakat is a jelen számhoz csatolt postacsekk felhasználásával (23.602) mielőbb beküldeni szíveskedjenek.

A tagdíj

1. földbirtokosok, uradalmak, jogi személyek és cégek részéről:

a) ha alapító tagok 20 pengő

b) ha rendes tagok 24 pengő

2. tisztviselők és alkalmazottak részéről:

a) ha alapító tagok 16 pengő

b) ha rendes tagok 20 pengő

3. nyugdíjas tisztviselők és főiskolai hallgatók részéről: általában 12 pengő

kérjük azonban, hogy amennyiben viszonyaik megengedik, a 2. alatti tagdíjakat fizetni szíveskedjenek.

Az „Erdészeti Lapok“ előfizetési díja egész évre 24 pengő, erdészeti altiszteknek 12 pengő. Tagok a lapért előfizetési díjat nem fizetnek.

Budapest, 1928 december hóban.

A titkári hivatal.

Erdőgazdaságunk jogrendszerének alapelvei ma és a jövőben

Írta: *Karsai Károly*

Az emberiségnek nagy kincse az erdő, a nap éltető sugarainak ez az örökös tárháza, amely az idők kezdetétől van s amelyet az ember életének fenntartása, szükségleteinek biztosítása céljából állandóan használt és a jövőben is állandóan rá lesz utalva. Ezen kincs jelentősége azonban mindaddig ismeretlen volt előtte, amíg az erdőből a föld minden tájékán sok volt, az emberből pedig kevés.

A legsűrűbben lakott Európa népei voltak azok, akik a kultúra előrehaladásával s végzetesen nagy erdőpusztítások hatása alatt az erdőkben fekvő kincs valódi jelentőségét megismerték és törvényeket hoztak megtartása, valamint előrelátó, okos használata céljából. Ilyen törvényes intézkedések elég régi keletűek, hazánkban is már a XVII. századból erdők is vannak. Azonban mélyreható rendelkezések csak a múlt században keletkeztek, amikor a vasút elterjedése távoli országok és addig rejtett vidékek fakincseit is feltárták és a piacra dobták, a hirtelen felpeszduilt élet nyomában pedig a bajok sokasága jelentkezett.

Az összes rendelkezések, amelyeket az ember eddig az erdők érdekében hozott, azok használati jogát soha és sehol kétségbe nem vonták. Ezt az ember természetes jogának ismerik, amelyet öröktől fogva gyakorolt, s amely életének egyik feltételét képezi. Azonban az egészen szabad s önkényes használatnak idővel mindenütt korlátjai keletkeztek, amelyek az egyéni jogokat a köz érdekében háttérbe szorították, sőt újabb időben az erdők nagyobb részét állami tulajdonnak is nyilván-

miótták, hogy ezáltal az egyéni akarattól és érdektől függetlenítsék.

Mindenütt elismert, általános elvnek mondható, hogy az erdők használata örökös természetes jog, amelyet az ember életfeltételeinek biztosítása céljából az élet körülményeinek s változó viszonyainak megfelelően gyakorol s hogy ezen jog gyakorlása mindég gazdasági tevékenység, amelyet enyhébb vagy szigorúbb — a köz érdekében szükségesnek talált rendelkezések korlátozhatnak, de ezek sem szüntetik meg minden gazdasági tevékenységnek az egész világon elfogadott azt a főkritériumát: hogy annak nemcsak a közre, de a magánosra, — tehát az erdőbirtokosra nézve is — s ez alól a legtöbb esetben az állam sem képez kivételt — *haszonnal kell járnia*.

Magyarország a magán (egyéni) gazdálkodás alapján áll és jól felfogott érdekében bizonyára még sokáig ezen alapon fogja keresni boldogulását, kívánja biztosítani szebb és boldogabb jövőjét. Ettől az alaptól az *egyéni* boldogulást, — vagy ami ugyanazt jelenti, — a haszonnal való gazdálkodás elvét és lehetőségét — elválasztani nem lehet.

A magyar erdőkre vonatkozólag tehát: alaptételemet ekként állítom fel:

Az államhatalomnak az erdők gazdaságába való beavatkozása nem terjedhet túl azon a határon, amely a jövedelmezőséget lényegesen befolyásolja; továbbá, hogy a köz szempontjából az állam által foganatosítani tervezett gazdasági korlátozó intézkedésekhez (tervek) az egyénnek hozzászólási jogot, érdekeinek védelmére pedig törvényes biztosítékokat kell teremteni.

Az államban, helyesebben legitim szerveiben akkor, amikor az erdők védelme érdekében alkotott törvényes korlátozó intézkedések alapján eljárnak, nem hatalmasodhatik el az a tudat: hogy az egyéntől, a jogosult tulajdonostól és érdekeitől teljesen függetlenül s kizárólag az erdőre való figyelemmel kell s csak úgy szabad dogozniok. Ellenkezőleg, sohasem szabad figyelmen kívül hagyniok, hogy az erdő az embertől, aki birtokolja, soha el nem választható. A magyar haza nemcsak a föld, tehát a magyar erdő is, hanem a magyar föld csak a magyar emberrel együtt alkotja a haza fogalmát, s ha a ma-

gyar földön a magyar ember elpusztult, meghalt a magyar haza is.

Az erdőgazdálkodás általam elismert legfőbb alapelveinek: a jövedelmezőség biztosításának, különösen hazánk mai viszonyai között van sorsdöntő jelentősége, amikor mezőgazdasági termelésünk kiviteli lehetőségei csökkentek, a behozatal pedig óriási módon emelkedett. Utóbbiban csaknem állandóan emelkedő tendenciával (ma már majdnem 100 millió pengővel) a faimport is szerepel. Kétséget sem szenved tehát, hogy ezt a megrettentő kiadási tételt rövid idő alatt szintén jelentékenyen csökkenteniünk kell, hogy gazdasági mérlegünk aktivitását mielőbb helyrehozzuk. Nincs kilátás arra, hogy a külföld mezőgazdasági termények nagytömegű bevitelét megengedje. A háború mementő minden országban arra, hogy saját mezőgazdasági termelését a lehető legmagasabb fokra kell emelnie, s nincs messze az idő, — különösen ha ezt böles politikával elősegítjük — amikor a hazai mezőgazdaság gyengébb területeit ismét az erdőtenyésztésnek fogja átadni, mert szemes termését és állatjait — borát — nem tudja értékesíteni, a fa pedig állandóan keresett cikk, s az fog maradni akkor is, ha a sors kegyelme s fiaink ereje és hősiessége, a gazdasági szükség és célszerűség az egész régi Magyarországot ismét egyesíti.

Az előbbieken felállított legfőbb gazdasági alapelveimet, amely a továbbiakban állandóan irányítani fog, mindjárt értekezésem elején ismertetni szükségesnek tartom. Mielőtt fejtegetésemben tovább mennék, célszerűnek vélem néhány szóval az erdőgazdaságra és erdőkre ma érvényes összes törvényeinket és törvényerővel bíró rendelkezéseinket röviden ismertetni, hogy ezen leírásban kidomboríthassam a magyar erdőgazdaság egész területén most érvényesülő összes főbb gazdasági elveket.

Alaptörvényünk, az 1879. évi XXXI. t.-c. a multba visszafelé tiszta helyzetet teremtett, hatályon kívül helyezvén minden az erdőre vonatkozó régebbi rendelkezést.

Az erdészeti jog törvényes szabályozás alá vett egész anyagát öt címben tárgyalja.

Első címének harmadik, az erdőrendészeti hatóságokról és

közegekről szóló fejezetében a kir. erdőfelügyelőkről, azok munka- és hatásköréről szóló 28., 30., 34—35. §-ait, továbbá az orsz. erdei alapról szóló ötödik címét az 1923. évi XVIII. t.-e. hatályon kívül helyezte.

A 16. §-nak a községi adókedvezményre vonatkozó intézkedése már szintén érvénytelen.

Lényeges rendelkezései az erdők fenntartásáról szóló első címben: a véderdőkről s azok használati módjáról (2—3. §.), az irtásról, a feltétlen és nem feltétlen erdőtalajról s előbbin az erdők állandó fenntartásáról, a tarvágatról és újraerdősítésről (3—5. §.), a tuskó- és gyökérirtásról, valamint a legeltetésről szólók (6—7. §.). Ezekre vonatkozólag már hosszabb idő óta eltérők a nézetek, ezért állandó és élénk megvitatás tárgyát képezik.

A kötelező üzemtervszerű kezelésről (ú. n. korlátolt forgalmú erdőkben), az üzemterv kellékeiről szólók; itt kiemelni óhajtom, hogy az erdők jókarbantartása és a tartamos használat mellett az erdők okszerű jövedelmezése, az erdei legeltetés szabályozása a rendszeres gazdasági üzemtervnek (17. §.) főcélját képezik.

A korlátolt forgalmú erdőkben a kötelező szakképzett erdőtiszt és erdőőrtartásról szólók (21—22. §§.). A szakképzett személyzetnek létszáma a 17. §. alapján az üzemtervben szintén szabályozandó. A közig. bizottság előterjesztése alapján az üzemterveket a F. M. hagyja jóvá (20. §.).

A közig. bizottságról, illetve ennek albizottságáról, mint elsőfokú és a F. M.-ről, mint másodfokú erdőrendészeti hatóságokról szólók (25—27. §.). A 25. §. a gazd. albizottságnak szakértő kültagok választási jogát biztosítja, akiknek az erdei kihágási másodfokú bíróságban szavazati joguk is van.

Az erdőtisztek és erdőőrök hatósági eskütételéről és minősítéséről szólók (36—38. §§.), amelyek azonban csak a 17. §. alá tartozó erdők személyzetére bírnak kötelező erővel, sajnos, a magyar állampolgárságot nem követelik meg.

Az erdőrendészeti áthágásokról, ezeknek büntetéseiről és hatóságairól szólók (46—69. §§.), utóbbiak elsőfokon a közig. bizottság, felső fokon a földmív. miniszter.

A második cím az erdei kihágásokról, idegeneknek mások erdeiben elkövetett törvényellenes cselekedetéről, azok bíróságáról, az illetékességről s eljárásról intézkedik. A kihágásokat értékük szerint két csoportba osztja, az alacsonyabb értékűek a szolgabíró, a magasabbak a járásbíró hatáskörébe vannak utalva.

Külön csoportokat képeznek az erdei kártételek, a veszélyes cselekmények és mulasztások.

Másodfokon egy külön megszervezett bíróság működött, amely állott a főispánból vagy főpoigármesterből és a közigazgatási bizottság két tagjából. Ezeket két erdészeti szakértő tag egészítette ki s tárgyalásaikra a kir. ügyész is meghívandó volt.

Másodfokú ítélet ellen semmiségi panasz volt beadható, ennek hatósága a királyi kúria.

A harmadik cím a kopárterületek beerdősítéséről szóló, kimondván, hogy azon kopárterületek állanak beerdősítési kötelezettség alatt, amelyekben a talaj megkötése közigazgatási szempontból (hegyomlás, kőgörgetegek, szélvészkek s vizek romlásának megakadályozása, futóhomok továbbterjedésének meggátlása) szükséges. A beerdősítés kötelezettségét a terület tulajdonosának fenntartja, de a lényeg beerdősítési társulatok tervezésén nyugszik, amely társulatok létesítését, teendőit, hatáskörét, stb. szabályozza.

A negyedik cím: az erdei termékek szállítását tárgyalja. A szárazon (utakon, vasutakon) való szállításra egyáltalán nem fektet súlyt, mert csak az idegen területeken való átszállítás jogát és módzatait öleli fel. Ezzel szemben a vízen való szállítást a legkimerítőbben tárgyalja s minden részletére kiterjed a figyelme. Ezen utóbbi rendelkezései a törvénynek az életben is teljesen beváltak s ma is megfelelőeknek mondhatók.

Az ötödik cím hatályon kívül van helyezve s a hatodik záróhatározatot tartalmaz, amelyek az életbeléptetésre és a végrehajtásra vonatkoznak.

1884-ben törvény készült az úrbéri rendezés, vagy törvényhozási engedély alapján, *eladásra kerülő állami erdők faállományáért befolyó pénz felhasználásáról*: az 1884. évi

XXVI. t.-c., amelyet az 1923. évi XX. t.-c. azonban már hatályon kívül helyezett.

1885-ben a *vízjogi törvény* (1885. évi XXIII. t.-c.) tárgyalásánál már felmerült a szüksége annak, hogy bizonyos, a vízzel kapcsolatban (meder és part) területek erdősítési kényszer alá helyeztessenek, tehát azok a rendelkezések, amelyek az 1879. évi erdőtörvényben a véderdőkre vonatkozólag érvényre jutottak, kiterjesztessenek. Ezáltal újabb, elég jelentékeny területek kerültek erdőgazdasági rendelkezés alá. Ezek a rendelkezések ma is érvényben vannak.

1890-ben a volt *naszódvidéki községi erdők állami kezelésbe vételét* határozta el a magyar törvényhozás. Ennek az akciónak összes részletezéseit tárgyalja az 1890. évi XIX. t.-c., amely Besztercén, kellő erdőtiszti, mérnöki és erdőéri személyzettel erdőigazgatóságot alapított. Az első törvény, amely községi vagyont képező, erdők *összes* gazdasági ügyei intézését állami erdészeti közegekre bízta.

Az 1894-ben elfogadott s a *mezőgazdaságról s mezőrendőrségről szóló, 1894. évi XII. t.-c.* korszakos intézkedéseket tartalmaz a 13—14. §-okban, amelyek a vízmosások és a korlátozott forgalmú birtokokon lévő kopárok beerdősítését rendelik. Ezen törvény bizonyára állami erdőigazgatási intervenció alapján az erdőtörvény harmadik címének elhibázott, végre nem hajtható intézkedéseit és hiányait volt hivatva pótolni s az egész országban rendkívüli eredményt ért el.

A földbirtokok határainak megjelölésére vonatkozó 32—35. sz. §-ai az erdőbirtokok elhatárolásánál ma is általános alkalmazásnak örvendenek.

1898-ban nyert szentesítést az erdészeti igazgatás terén alkotott s jelentőségében az 1879. XXXI. t.-c.-hez közelálló törvényünk: az *1898. évi XIX. t.-c.*, amely első címében a községi, úrbéres közbirtokossági közösen használt és kopár területeinek állami kezelésbevételéről, a kezelés közegeiről, munka- és hatásköréről és költségeiről, második címében pedig ezen

közösen kezelt erdők és kopárok gazdasági ügyviteli szabályzatáról intézkedik.

Az állami kezelés azonban csak mindazon teendőkre terjed ki, amelyeket az 1879:XXXI. t.-c. erdőtiszt hatáskörébe utalt munkakörnek minősít, a magángazdasági teendőket és a szigorúan vett erdővédelmet továbbra is a birtokos kezében hagyja.

Külön felemlítést érdemel 59. §-a első pontjának azon intézkedése, hogy az 5000 kat. holdnál nagyobb erdőbirtokoknak tulajdonosai itt tárgyalt természetű érdekeiket a F. M.-hez intézett kérelem alapján saját erdőtiszt által is kezeltethetik, ha jövedelmezésük megfelelő és a F. M. a belügyminiszterrel egyetértőleg erre az engedélyt megadja.

Ezen törvénynek 8—10. számú §-ait, amelyek az állami kezelés közegeiről, az állami erdőhivatalokról és járási erdőgondnokságokról intézkednek, az 1923. évi XVIII. t.-c. hatályon kívül helyezte.

1900-ban életbelépett az 1900. évi XXIII. t.-c., amelyik az erdei munkásokra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. Lényeges és alapvető törvény, amelynek különösen a régi nagy Magyarország területén volt életbevágó jelentősége.

Az 1913. évi XXXIII. t.-c. mintegy 10.200 kat. hold kincstári erdő eladásáról rendelkezik, de kimondja, hogy ezen erdőket csak olyanok szerezhetik meg — akár vétel, akár csere útján —, akik az üzemtervszerű kezelés (17. §.) kötelezettsége alatt állanak.

Ezen törvény 9. §-a pedig akként intézkedik, hogy a volt úrbéresek és közbirtokosságok a F. M. engedélyével eladásra kijelölt erdeiket csak az államnak, községnek, hitbizomány-nak, vagy a Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetségének adhatják el, utóbbi szerv azonban csak olyanoknak adhatja tovább, akik erdeiket üzemterv szerint tartoznak kezelni.

Ezen a birtokszerzésre vonatkozó korlátozó intézkedés a magánbirtokosokat az ilyen természetű erdőterületek szerzéséből kizárja, az erdők eladását-vételét korlátozza.

A magyar törvényhozás tehát 1880-tól kezdődőleg egészen

a világháború kitöréséig az erdészeti jog kiterjesztésén szakadatlanul munkálkodott, hiszen az 1879. XXXI. t.-e. után sorjában 7 erdőgazdasági vonatkozású törvényt alkotott. Ezen munkálkodásban csak 1901—1913 között állott be egy nagyobb szünet, köztudomású azonban, hogy a földművelésügyi minisztériumban az erdészeti jog minden ágára kiterjedő erdőtörvény javaslata készül. Az 1914. év nyarán kitört világháború a törvényalkotás terén is megbénított minden további munkálkodást. Bizonyára a háború volt oka annak is, hogy Horváth Sándor nagy munkája, az új erdőtörvény tervezete csak később került nyomtatás alá s csak legújabban vált ismertté.

Időközben a kormány az erdők fokozottabb védelme céljából a háború esetére szóló kivételes intézkedések alapján 1918 nyarán a 3296—1918. M. E. számú: az „Erdőre vonatkozó jogszabályok kiegészítéséről“ szóló rendeletét adta ki, amelyben az ú. n. magánerdőknek, helyesebben a rendszeres, jóváhagyott üzemterv nélkül kezelt erdőknek fakihasznelési és használatátruházási jogát hatósági engedélyhez kötötte s ezen engedély kiadásával a járási erdőgondnokságokat és állami erdőhivatalokat bízta meg. A birtokosok a vonatkozó határozatokat a F. M.-hez fellebbezhetik, akinek döntése végérvényes.

Később a 6201/1919. M. E. sz. rendelettel a magánerdők felhasználatainak bejelentése némileg enyhült. Egyúttal jogszabályként azt az elvet statuálta, hogy a 17. §. alá tartozó erdő — amelyik időközben magánkézbe kerül — szintén csak hatósági engedéllyel használható s hogy minden erdőt elidegenítés előtt a F. M.-nek kell felajánlani és ha azt az állam nem is veszi meg, a F. M.-nek joga van kimondani, hogy az erdő csak az általa jóváhagyott feldarabolási terv alapján kerülhet elidegenítésre.

Fenti rendelkezések ma is törvény erejével bírnak.

Az erdészeti törvényalkotás terén azonban az 1923. év volt a legtermékenyebb, mert egyszerre négy törvénnyel gazdagította törvénytárunkat.

Az 1923. évi XVIII. t.-c.-kel, amely az erdészeti igazgatásról szól s az összes erdők erdőgazdasági érdekeinek (tehát a magánerdőkét is) szolgálatát:

alsófokon a m. kir. erdőhivatalra,
középfokon az erdőigazgatóságokra,
felsőfokon a földmív. miniszterre bízta.

Ezen törvénnyel a kinestári és állami kezelésbe vett erdők igazgatását egyesíti, a régi kir. erdőfelügyelői intézményt megszünteti s az összes erdők felügyeletét, tehát a magánerdőkét is, a fent elősorolt három hatóságra ruházza. *Új alapelve a magánerdők hatósági felügyelése.*

Az 1923. XIX. sz. törvény az alföldi erdők telepítéséről és gazdasági fásításokról intézkedik (csak az ország névszerint felsorolt vármegyéinek síksági részén), a végrehajtást már az előző törvényben létesített hatósági szervezetre bízta s kiegészítő közegként a járási főszolgabíró, polgármestert is munkába állítja.

Új jogszabálya: *hogy az összes terveket és szakmunkákat a hatóság díjtalanul teljesíti* és az erdősítési munkálatokat segítyezi, továbbá, hogy az ezen törvény keretében létesített új erdők adómentesek (a kihasználásig);

kimondja, hogy a gazdasági fásítások a birtok 2%-át kitevő erdőtelepítéssel pótolhatók, hogy nagyobb magánbirtoktól alföldi fásítás céljaira birtokterületének legfeljebb 10%-a vehető el;

hogy a kisbirtokosok, kiknek földjéből annyi vétetett el, hogy megmaradt földjüket okszerűen nem használhatják, a vagyonváltásfölddekből, vagy városi (községi) földdekből rekompenzálandók;

hogy az elrendelt, de nem teljesített munkálatokat a birtokos helyett, annak költségére az állam foganatosítja; a költségek pedig közadók módjára hajtandók be.

Az első parciális erdészeti törvényünk az, amelynek joghatálya alá csak az ország területileg elkülönített kisebb része esik.

Az 1923. évi XX. t.-c. az *Országos Erdei alapról* szól,

ennek bevételeit, kiadásait, rendeltetését és jövedelmeinek felhasználási módját állapítja meg. Ez a törvény egyesíti magában mindazon jogszabályokat, amelyeket eddig több törvény tartalmazott és ezeket célszerű rendelkezésekkel ki is bővíti.

Végül az 1923. évi XXI. t.-c. az *erdőbirtokhitelről* intézkedik. Az erdőbirtokosoknak a kötvénykibocsátásra jogosított hazai pénzintézeteknél a jelzálogul lekötött erdőtalaja és faállománya együttes értékének 60%-a erejéig kölcsönt biztosít, ha erdeiket hatóságilag megbecsülsétek, jóváhagyott üzemterveszerint kezelik, a földm. minisztériummal fokozottabban ellenőriztetik és a feltételek be nem tartása esetén állami kezelésbe átadni magukat előzetesen kötelezik.

Világosan áll tehát előttünk az a tény, hogy az erdőgazdasági vonatkozású törvények és törvényszerű rendelkezések alkotási munkája újabban sem szünetelt.

Az 1923. évi törvények azonban az erdőgazdaság régen óhajtott reformjának olyan új irányát honosították meg, amely az erdészeti társadalom körében ellenérzést váltott ki. Az eddigi erdőgazdasági politika régi, kipróbált irányának elhagyását látta bennük, melyek teljesen meg nem ért — kiforratlan — elveket egészen új alapokon kívánnak meghonosítani s ezért az egész erdőgazdaság megrázkództatását vonhatják maguk után. A kritika különösen az új alaptörvény (erdőfenntartási) hiányát, az önálló erdőfelügyelői intézmény megszüntetését és a vármegyei közigazgatási rendszertől való eltérést kifogásolta.

Ezen újabb erdészeti törvények atyjának kétségtelenül Kaán Károlyt, az erdészeti ügyek akkori legfőbb vezetőjét kell tekinteniünk, aki az erdőgazdaság régóta várt nagy reformjára vonatkozó elveit nemcsak a szakközönség, hanem a teljes nyilvánosság előtt is ismertette s különösen az 1920. évi február és március 15-i „Erdészeti Lapok“-ban megjelent oly irányú cikkei tekinthetők erdőpolitikai első — a régi irányt teljesen megváltoztató — megnyilatkozásának.

Ezekben a cikkeken — különösen az utóbbiban — pontról-pontra jelezte azokat a reformeszméket, amelyeket az aktív erdőgazdasági politikában érvényesíteni kíván.

Az igazság nem engedi elhallgatnom, hogy új eszméit a közvélemény nem fogadta barátságosan, mindenki érezte, hogy erdőgazdaságunk rekonstrukciójában *történni* kell valaminek, hogy az ország megcsonkítása által előállott siralmas helyzetet csak új — korszakalkotó intézkedésekkel lehet abból a kátyuból kiemelni, amelybe önhibáján kívül jutott. Mindenki, de különösen az élethalapokat vesztett erdőtiszti kar türelmetlenül várta a „*tetteket*“.

Kaán reformeszméi sem az erdőgazdák körében, sem a közvéleményben nem találtak ellenzésre. Sajnos, az Orsz. Erdészeti Egyesület, amelynek 2—3 napi határidővel kellett volna a törvényről véleményt nyivánítani, ily körülmények között érdemlegesen nem nyilatkozhatott meg. Az Erdészeti Lapokban ismertetésük után két cikk jelent meg, amelyek az erdészeti reformok kérdésével foglalkoztak. Bíró Zoltáné: Erdészeti törvénykezésünk hiányai és feladatairól (1920 június 15.) és Bund Károlyé: Az erdőgazdasági érdekképviselő kérdéséről. (1923 február 15.)

Bíró Zoltán széles alapokra fektetett, nagy megfigyelési képességet eláruló cikke mindjárt az elején (205. lap) azt mondja:

„Az utat, amelyen haladnunk kell, Kaán cikke igen helyesen jelöli meg“ a végén pedig elismeri, hogy a tervezett új erdőgazdasági teendőket „az erdészti szolgálat átszervezése nélkül biztosítani nem lehet“ és gondoskodni kell egy olyan szervről, amely az erdészeti irányú kívánalmakkal már hivatásánál fogva is állandóan foglalkozzék“. Bund Károlyé az erdészeti érdekképviselő szükségességét tárgyalta, mert az erdőbirtokosság sok érdekének megvédése ilyen szerv nélkül a mai politikai és gazdasági viszonyok között nem járhat eredménnyel.

A Kaán megnyilatkozását megelőző cikkek (Erdészeti Lapok 1918 május és szeptember 15.) szintén nem tartalmaznak olyan gondolatokat s nem propagálnak olyan elveket, amelyek a Kaán reformeszméivel ellentétben állottak volna. A „Mit várunk az új erdőtörvénytől“ című, a szerző aláírása nélkül megjelent cikk frappáns rövidséggel, de az egész erdészeti problémát uraló teljes áttekintéssel tűzi ki az erdészet jövő

feladatait, az érdekköröket szétválasztva, helyes következtetéssel állapítja meg, mit kíván az új erdőtörvénytől az ország s mit az erdőbirtokosok. Több életrevaló eszméje máris realizálva lett. Azonban egyet sem találtam, amely a Kaán reformeszméivel szemben, azokkal összehasonlítva, ellentétes álláspontot foglalna el.

Az E. L. szeptember 15-i „Erdészeti jogelveinkről“ szóló cikkében Rohlitz Dezső mély jogi érzékéről és alapos jogi tanulmányokról tesz tanuságot, amidőn megállapítja, hogy jog és igazsággal ellenkezik az erdőknek birtokcím alapján magán- és korlátolt forgalmú erdőkre való szétválasztása és törvényben statuált eltérő kezelése. Minden birtokossal szemben az egyenlő elbánást, az ok- és üzemtervszerű erdőgazdálkodás életbeléptetésével kívánja *s az eddigi erdőgazdasági politika folytatásának célszerűtlenségét bizonyítja.*

Mindezen megnyilatkozások Kaánt reformeszméinek helyességében megerősíthették s életrehívásukat siettethették. Csak amikor ezen reformeszmék már törvényjavaslat alakjában jelentek meg, sőt a törvényjavaslatokat az országgyűlés: volt földművelésügyi miniszterünk elismerésreméltó határozott állásfoglalása alapján el is fogadta s már csak életbeléptetésük volt hátra, nyilatkozott meg az ellenvélemény, amelyre Czillinger János, az Orsz. Erdészeti Egyesület 1924. évi (decemberi) közgyűlésén és az Erd. L. 1925 január 15-iki lapjában „Az erdőszeti közigazgatás kérdéséhez“ című második cikkében adott először nyilvános hangot.

Az erdőszeti egyesületnek ez ügyben elkésve elfoglalt álláspontja a törvényhozásban elfogadott és szentesített új törvényeknek végrehajtását természetesen meg nem akadályozhatta, de alapjává lett egy, az egész országra kiterjedő mozgalomnak, amely az erdőszeti jog és az erdőszeti igazgatás reformját minden részletre kiterjedő tanulmány tárgyává kívánta tenni, amelyhez gazdaságunk leghivatottabb képviselői és tudósai máris hozzászóltak; ezen szerény tanulmányom megjelenése után is sokan lesznek bizonyára, akik a tárgy jelentőségét átérezve, tapasztalatukat és tudásukat az erdőgazdaság szolgálatába állítják s véleményüket az ügy érdekében nyilvánítani fogják.

Hiszen az erdészeti reformok munkája nincs még lezárva, sőt a legfontosabb teendő még csak ezután következik. S ha hiba volt az, — ami tényleg hiba is — hogy az önzetlenül, a haza érdekében teljesített munkának — mert ezt sokan így vélik —nem volt megfelelően kialakult közvéleménye, úgy ma kétszeresen kötelességünk az előkészítés, a megvitatás, eszméink, gondolataink, elveink közlését idejében végezni, ne-hogy úgy lássék, mintha kétszer egymásután esünk abba a libába, amelyet már első alkalommal is kerülünk kellett volna. Valóban igen nagy baj lenne, ha ezt a munkát pont másodszor is post festa akarnók elvégezni. Természetesen annak sem szabad megisméltödni, hogy a szakkörök, az érdekelt társadalmi osztály ne tudjanak az őket érdeklő kérdésekhez teljes felkészültséggel idejében hozzászólni.

Engemet az a kiténtetés ért, hogy az Orsz. Erdészeti Egyesület elnöksége véleményem nyilvánítására hívott fel. Öszintén sajnálom, hogy a felhívásnak, vállalt nagy és sürgős munkám miatt, eddig nem tudtam megfelelni, úgy vélem azonban, hogy előttem megnyilatkozott több kitünő szaktársam véleményének ismerete álláspontomat nagyon megkönnyítette. Az érdekes, tartalmas, erős meggyőződést eláruló cikkek tömege fekszik előttem, amelyek mind egyetlenegy célt szolgálnak: a magyar erdőgazdaság fejlesztését. Ehhez a munkához akarok most én is néhány kavicsot — egy-egy gondolatot, hozzátenni, abban a reményben, hogy engemet ezen a téren még több szaktársam fog követni.

Az erdők jövődjéről alaptörvényének azt hiszem Achilles-sarka az a kérdés, fenntartandó-e a magánerdő az 1879:XXXI. t.-c. szellemében korlátozás nélkül, vagy csak korlátozásokkal, ahogy azt Horváth Sándor törvényjavaslata tervezi, vagy pedig teljesen lebontandók azok a válaszfalak, amelyek a magán-erdőket az ú. n. korlátolt forgalmú, a régi törvény 17. §-a alá tartozó erdőktől elválasztják.

Álláspontom: hogy az összes korlátokat le kell bontani! A tulajdonjog címén való elavult erdőosztályozásnak nincsen a közérdek szempontjából elfogadható alapja. Ha korlátlanul tisztelni akarjuk a magánvagyron szabad gazdálkodásának jogait, úgy ezen jogot tisztelnünk kell a többi fajta erdőben is.

Az erdővagyon természete azonban mindenütt, ahol sok az ember és kevés az erdő, ahol magas hegyek és termékeny völgyek, nagy folyók és meredek oldalakon lefelé törő patakok, ahol mozgó homok és termékeny szántóföld találkoznak, megkívánja a gazdálkodás korlátok közé szorítását és ezen korlátozás nem tűri a birtokos jogi természete szerinti osztályozást. Ha az erdőbirtok jogainak korlátozása közérdek, annak a közérdeknek érvényt kell szerezni mindenfajta erdőben.

Igazán jól mondja Rochlitz: „A jog és igazság csak egyféle erdőt ismerhet“ s ezen az állásponton vannak az eddig megnyilatkozott erdészeti szakemberek kivétel nélkül.

Ennek az álláspontnak természetes folyománya: az összes erdők üzemtervszerinti és szakemberek által való kezelése. A közérdeket a magánérdekekkel szemben csak ezen az egy módon lehet sikeresen megvédeni, mert üzemterv nélkül az ellenőrzés nem lehet hatályos és csak szakember felelhet meg mindama követelményeknek, melyek a helyes erdőgazdálkodás alapjait képezik. Magánerdőbirtokosaink azonban épen az üzemtervszerű, szakemberek által való kezeléstől félnek, s ezen elv érvényesülését nem nézik jószemmel! Erélyes ellenállásukra lehetünk elkészülve. A valóban modern erdőgazda, br. Inkey Pál is csak a feltétlenül fenntartandó erdőkre tartja az üzemtervi kényszert elfogadhatónak, pedig, mint mezőgazda: szántóföldjein is bizonyára üzemterv szerint dolgozik s a szabályozott, rendszeres, tervszerű mezőgazdálkodásnak előnyeit is ismeri.

Én az erdőbirtokosoknak ezen idegenkedését az üzemtervszerű kezeléstől indokolatlannak tartom; hiszem, hogy az 1918 előtt gyakorolt teljesen szabad gazdálkodásra az ország mai állapotára való tekintettel többé nem gondolhatnak s nem tartanak lehétőnek egy visszaesést erre az alapra a tíz év óta érvényben levő, ma törvényerővel bíró 3296—1918. M. E. sz. rendeleti intézkedés után sem. Ez őket az anyagilag leglényesebb kérdésben: a fahasználatok gyakorlásában már érzékenyen korlátozza; az erdőfelújítás terén pedig az 1923. évi XVIII. t.-c. az, amely őket hatékony állami felügyelet alá helyezi.

Az említett korlátozó rendelkezések, ha teljes mértékben

végrehajthatnak, súlyosabb kényszer rendszabályokat jelentenek egy jól átgondolt, a birtokossal egyetértésben összeállított üzemterv rendelkezéseinél is.

Itt önként kínálkozik egy kitérés az üzemtervek mai elkészítési módját szabályozó 1920. évi utasításra s a főbb gazdasági elveket tárgyaló jegyzőkönyvek beterjesztési kötelezettségére. Azt vélem, hogy különösen az a rendszer, amely a jegyzőkönyvek jóváhagyásánál érvényesül — igen sokszor a birtokos érdekei ellenére — nem kismértékben, szintén oka lehet az előbb említett idegenkedésnek.

Az üzem mód, a fanem és a vágásfordulók megállapításánál az erdőbirtokos célja, tervei és kívánságai feltétlenül nagyobb mértékben honorálandók. A régi utasítás nem rakott ezek tekintetében korlátokat az erdőbirtokosra. Az az elv is, mely a fatőke fenntartása, helyesebben emelése érdekében újabban előtérbe lép és érvényesítést kíván, riasztó hatással lehet a magánerdőbirtokosainkra. Ez különben szorosán összefügg a vágásforduló emelő tendenciájával, amelyet most, a háború után nem tarthatok indokoltnak. Meg kell elégednünk egyelőre azzal, ha a vesztett háború következtében reánk szakadt óriási terheket viselni bírjuk, a takarékoság ideje, a tőkék gyűjtése az erdőben csak egy későbbi jövő feladata lehet. Elsősorban külkereskedelmi biláncunk javítására kell figyelmünket fordítanunk, mert ha ez nem sikerül, úgylis menthetetlenül elveszünk. Ezen a téren pedig az erdészetnek is kötelességei vannak. Ha erdőtüke feláldozásával a hazát menthetjük meg, szabad-e ettől visszariadnunk? Csak az erdőtüke legyen az, amelyik nem hozhat áldozatokat, amikor csaknem minden más vagyon elveszett! S vajjon csak nagy fatőkével képzelhető el egy jól jövedelmező okszerű erdőgazdálkodás?

Ha a következő 20 év alatt sikerül erdőségeinket új telepítésekkel szaporítani, vágásterületeinket megfelelő fanemekkel felújítani, kopárjainkat beerdősíteni s az alföldi fásításokat is végrehajtani, az erdészet érdekeire már sokat áldoztunk s többet tettünk, mint amennyit 1879 óta a háború előtt gazdag és boldog időkben elődeink tettek.

A magánerdők gazdasági viszonyainak rendezése az említett előnyökön kívül még külön nagy nyereséget jelentene,

amelyet semmi szín alatt sem szabad feláldoznunk egy rossz időben tervezett, indokolatlan és csak a gazdasági helyzet romlására, az országnak idegen államok javára várható szegényítésére, a munkaalkalmak csökkentésére vezető fatöke megtakarítási ideológiának.

Nem tarthatom helyesnek a magánerdők jövőben összeállítandó üzemterveinek azt a leegyszerűsítését sem, amelyet Rochlitz Dezső (E. L. 1918. IX. 15.), Bíró Zoltán (1928. VII.) Czillinger János (1927. VI.) a birtokosoknak kilátásba helyezni kívánnak. Mai új üzemtervi utasításunk alapján a legegyszerűbb üzemtervek készíthetők s azok már tovább nem egyszerűsíthetők, ha azt akarjuk, hogy céljuknak megfeleljenek. Bizonyos, hogy költségbe kerülnek, talán átlag kat. holdanként 1.60—2.— pengőbe is, ha azonban azt tekintjük, hogy 20 évben egyszer kerül erre a munkára a sor, a birtokosok is beláthatják, hogy a jó munka a saját érdekeiket szolgálja és így nem is drága. Remélem, hogy magánerdőbirtokosaink nem kívánnak ezekben a szerencsétlen esztendőben elzárkózni attól, hogy a magyar erdőtisztikarnak munkát adjanak; ez a tisztikar ezért hálás lesz és kifogástalanul megelégedésre kívánja jövődöbéli munkaadóit kiszolgálni.

Kétségtelen azonban, hogy a magánerdőbirtokoktól sem lehet megtagadni azt a kedvezményt, amelyet a 17. §. erdőbirtokosainak a régi erdőtvény nyújtott: hogy üzemtervszerűen kezelt erdőségei után a községi terhek viseléséhez csak 50% erejéig járuljon. S ha ezt a kedvezményt az üzemterv jóváhagyásától csak 10 esztendőn át élvezzi — hosszabb időre szóló egyelőre nem volna célszerű — bőségesen kárpótolva van az üzemtervkészítés költségeiért.

A magánerdők üzemterveinek az állam által való elkészítése, mint ahogy azt Bíró Zoltán — bár csak szükség estére — gondolja (E. L. 1920 jún.), ellenkezik a szabad érvényesülés elvével, jogosulatlanul konkurenciát csinál az erdőmérnöknek s megöli az önálló existenciákat, ilyenre gondolni sem szabad.

Véleményem, hogy a magánerdőknek az állami kezelés sem felelhet meg, nekik teljes szakszerű kezelés kell, olyan szakemberrel, akivel saját ügyeikben csak maguk rendelkeznek. A legtöbbször sok más mérnöki munkát is kívánnak vele végez-

tetni, amit az állami erdőmérnök nem végezhet el. Nem is volna célszerű az állami erdészeti közigazgatást — amelynek erdőtisztai létszáma amúgy sem felel meg a reá várakozó feladatoknak — ezzel az új munkakörrel bármilyen vonatkozásban is megterhelni; erre nincs is szükség, mert erdészeti szakember bőven van, de az állami adminisztráció kiterjesztése nem is népszerű, nem is helyes — és nincs is rá költség. Sőt nem is olesó a birtokosra nézve, ha átlagban 40 fillér erdőtisztai hozzájárulást számítunk kat. holdanként (egyes vármegyékben ennyit tesz ki).

A szabad mérnöki fejlődésnek vagyok híve az erdészet terén is s a magánmérnöki munkakör kifejlesztésének, a mérnöki kamara intézménye ezt lehetővé teszi, mert az erdőmérnököt is állandóan ellenőrzés és fegyelmi hatásköre alatt tartja. A kisebb magánerdőbirtokosok nem erdőtiszt tartására, hanem az erdőtisztai kezelési munkakörnek szakképzett és magyar állampolgár erdőmérnökkel való ellátására köteleztessenek. Az erdőmérnök (magán) jogosult legyen több erdőbirtokos erdejének kezelését vállalni (körülbelül, de törvényben megállapítandó, legfeljebb 5—10.000 kat. hold területig), s minden általa vállalt erdőbirtok illetékes hatóságánál köteles legyen hatósági erdőtisztai esküt is tenni. A nyugellátás kérdése már másként is rendezhető, mint a munkaadók kegyelméből. Ezen alapon tehát már nem feltétlenül szükséges az erdőtisztai állások kreálása. A nagy erdőbirtokosoknál s különösen a 17. §. alá sorozottaknál azonban lényeges az egész gazdasági szervezet kialakítása s kötelező előírása (igazgatási és kezelési szervek, műszaki-, segéd- és védőszemélyzet, stb.), valamint az erdőgazdálkodásnak a mezőgazdálkodástól való szerves elválasztása. Nagy erdőbirtokosaink legtöbbször ma sem tudja még, az erdeje jövedelmez-e, vagy a mezőgazdasága? A kedvezőtlen eredményeket ott is az erdőgazdaság rovására írja, ahol a szerves elválasztás esetében az ellenkezőről kellene meggyőződnie. Ebben a „nem tudásában“ nem egy esetben a nem erdészeti igazgató személyzet szándékosan meg is hagyja, holott ezen gazdálkodási ágazatok intézményes elválasztása az erdőbirtokosnak csak javára szolgálna és a legtöbb esetben az erdő iránti szeretetét fokozva, erőteljesebb erdészeti tevékenységre

sarkalná. A mai közlekedési (telefon) viszonyok között nem szükséges már, hogy az erdőmérnök ott éljen az erdők közelében, ha az kisebb — semhogy egy erdőtisztet eltarthasson — vagy ha a gazdája ezt nem kívánja. Nem egy esetben egy közeli, de akár távolabbi centrumból is jobban figyelemmel kísérheti mindazon jelenségeket, amelyek az erdőgazdálkodásra befolyást gyakorolnak. Teljesen elegendő, ha az intézkedések végrehajtószerve, az erdőőr, az erdőben, vagy annak közvetlen közelében él.

Az üzemterv-készítés kötelezettségét területminimummal komplikálni igen nehéz kérdés, mert ilyen minimumra valóban csak a magánerdőknél engedélyezhető, a többi már ma is államilag kezelt erdőknél a legkisebb területről is üzemterv készül s ezt a rendelkezést továbbra is fenn kellene tartani. A 100 kat. hold (Czillinger E. L. 1927. VI.) mint minimum azonban a magánerdőknél is sok.

A sarjerdőre, mint régóta bevált, sokszor igen jól jövedelmező üzemmódra az üzemterv kényszerrel kapcsolatban nem kívánok kiterjeszkedni, azonban Kaán Károlynak azt a véleményét, hogy ezt az üzemmódot csak egy, talán a F. M.-nél is magasabb erdészeti fórum (orsz. erdőgazdasági tanács) (E. L. 1920 február 15.) engedélyezhesse, sohasem fogom magamévá tenni. Mi lesz akkor, nagykiterjedésű akácerdőségeinkkel, a nyár- és fűzfás, sziles és nyíres állományainkkal? Ilyen kényszerintézkedést, amelynek célja csak a sarjerdők teljes visszaszorítása lehet, sohasem tudnék helyeselni: legfőbb alapelvvel, a minél nagyobb jövedelmezőséggel homlokegyenest ellentétben áll.

Az előkészítendő új erdészeti alaptörvénynek bizonyára egyik igen lényeges kérdése lesz az erdők osztályozása is.

Régi törvényeink alapján valóban elég sokféle erdőnk van s az osztályozás alapja egyszer a talaj, másszor az üzemtervkényszer, de végül az állami kezelés kényszere. Horváth Sándor törvénytervezete is (Biró Zoltán megállapítása szerint) talán hétféle erdőt is ismer, a kategóriák megállapítása is annyira körülményes, hogy véleményeltérések esetén nehéz volna az igazságot eltalálni.

Mindenesetre a legegyszerűbb volna, ha az erdőknek

csak egyetlen osztályát ismernők, ez azonban a mai gazdasági viszonyok között az erdők különfélesége s az elérendő, eltérő célok miatt is lehetetlen. Ebben a kérdésben Biró Zoltánnak felfogásához csatlakozom (E. L. 1928. VII.) és úgy vélem, hogy a jelenlegi viszonyok között természetesen nem örök, csak hosszabb időre terjedő érvényességgel, a következő erdőfajták felelnének meg a jövő erdőgazdálkodás érdekeinek: 1. a véderdő, 2. az állandó erdő, 3. a nem állandó erdő, 4. a leelő erdő, 5. a szabad erdő.

Miként látható, az erdőtalaj érvényrejutását az osztályozásnál teljesen kikapcsoltam, mert bizonytalan kritériumnak tartom, eddig is sok nehézséget támasztott s az elbírálandó kérdés a végén nem egy esetben kizárólag hatalmi szóval volt eldönthető.

1. A „védőerdőnek“ (nem *véderdő*) maradnia kell; ez alatt én minden olyan erdőt értek, amelyik akár valamely különösebb közérdeket, akár bármely idegen magántulajdon fennmaradását, vagy gazdálkodási lehetőségét védi, amelyik tehát bármelyik okból adóelengedésre (akár egészre, akár részlegesre) joggal számíthat s amelyiknek az adóelengedést már a törvényben is biztosítani kell. Az ilyen védőerdőket ki kell jelölni, a meglévőket felül kell vizsgálni s védőerdő-jellegüket nemcsak az erdők törzskönyvében, hanem a kataszterben és telekkönyvben is fel kell jegyezni.

2. Állandó erdő alatt tulajdonképen a feltétlen erdőtalajon álló erdőt értem, amelyik, mint erdő, állandóan fenntartandó (stabil erdők).

3. Az előbbiekkal szemben áll a nem állandó, a mobil erdő, amelynek talaja állandóan mezőgazdasági használatra alkalmas és pedig akár legeltetésre, akár rétművelésre, vagy szemes, gumós termények, vagy mesterséges takarmányneműek állandó termelésére.

Ez az erdőkategória (Biró Zoltán szerint a csonka ország területén 30.1%, az egész Magyarország területén pedig az 1917. statisztika szerint 12.6%) igen lényeges gazdasági és szociális eredmények biztosítására van hivatva. Közelebb hozná az erdőgazdát a mezőgazdához és sok kevésbé jó mezőgazdasági területnek a beerdősítését eredményezné. Lehetővé

tenné a mezőgazdasági területeknek a fatermelésbe való bevonását, faszegény vidékeken a tuskó- és gyökérfának tömegesebb felhasználását, az erdőtalaj felforgatását, a gyomok, eserjék kiirtását, olesőbb, néha könnyebb és biztosabb erdősítést, az erdőtalaj felszínén raktározott humusznak előnyösebb felhasználását, nagyobb termelést, nagyobb munkaerő-felhasználást, szóval sok mindent, aminek a termelési és szociálpolitikában jelentősége van.

Lehetővé tenné egyéb célok mellett azt a váltógazdálkodást is, amelyet gróf Forgách néhány évvel ezelőtt az Erdészeti Lapok hasábjain ismertetett. Sok, a mostani törvények szerint örökös erdőtalajnak a jobban jövedelmező mezőgazdasági termelés céljaira való átengedését és sok, már lerontott szántónak a jobb, célszerűbb felhasználását és a fatermelés segítségével ismét termékenyebb, értékesebb területté való átalakítását. Sőt, én azt is remélem, hogy sok szegény magyar ember ezen az úton munkához, keresethez jut, családot alapíthat, holott ezt ma éppen munka és kereset hiánya miatt nem tudja megtenni.

4. A legelő-erdőfajta abban az alakjában, ahogyan ma ismerjük és ugyanazon célok szolgálatában, különösen azokon a vidékeken bír hivatással, amelyeken a nem állandó jellegű erdő kevés van, vagy egyáltalában nincsen. Sőt úgy vélem, hogy ahol a legelőkérdés megoldást kíván s az máskép meg nem oldható, a legelő-erdőfajta erősebb elterjedését elő kellene segíteni, mert elvem, hogy a legeltetést tisztán fatermelést szolgáló erdőből teljesen ki kell kapcsolni. Ebben a kérdésben a mai modern álláspont alapján állok, amely az erdei legeltetésnek gyakorlását s a gazdasági üzemterv mellékhasználati tervében való szabályozását nem engedi meg s az erdei legeltetések időleges gyakorlását esetről esetre külön kérendő hatósági engedélyhez köti. Az erdő — ha külön kijelölt célja nem legeltetés, — nem lehet legelő. Azok a károk, amelyeket a közigazdaság az erdőpusztítás révén szenvedett és még ma is szenved, valójában a lehetetlen mértékben gyakorolt legeltetésnek a következményei. Egyébként is a legeltetés nem fér össze a fatermeléssel, a jó erdőben ugyanis

nincsen legelő, a rosszat pedig át kell alakítani jó erdővé, tehát eo ipso, ki kell zárni belőle a legeltetést.

Az erdei legeltetés csak kisegítő rendszabály lehet, kivételes esetekben, takarmányszűk esztendőekben, vagy más nagy csapások eseteiben, amikor állatállományunk fenntartása veszélyeztetve van, továbbá, amikor erdőfelújítási érdekek a gyakorlását egyenesen megkívánják.

Fenti okokból tehát az erdei legeltetés csakis külön engedély alapján legyen gyakorolható, viszont legelő-erdők alakítását — ott, ahol ez mellözhetetlen, engedélyezni kell, — természetesen szükséges, hogy az engedélyezést a kérdés alapos tanulmányozása előzze meg.

5. Szabad erdő alatt azokat a kisebb — mondjuk talán 10 k. hold kiterjedésű — szétszórt erdőfoltokat, cihereket, rémízeket stb. értem, természetesen csak abban az esetben, ha más erdőkategóriába nem esnek, amelyekre valamely állami hatóság vagy bíróság vagyonfelügyeleti joga nem terjed ki s amelyekben a birtokos teljesen szabad rendelkezési jogát még az erdőtörvény sem gátolná, amelyek tehát sem forgalmi, sem használati, de még irtési korlátozás alá sem esnek.

Ugyanis már egy-két évtized óta, de különösen a háború óta, a csonka ország több vidékén (különösen Tolna, Baranya, Veszprém és Zala megyékben) láthatjuk, hogy a kisgazdák egynéhányholdas mezőgazdasági birtokuknak nehezebben megközelíthető, nehezebben trágyázható, de különösen nagy, idegen erdőtestekre támaszkodó s emiatt részben terméketlenségre kárhozott részeit — többnyire $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ —1 stb. holdas részleteket — befásítják. Sok esetben azért is teszik ezt, hogy a kis faszükségletüket ezúton biztosítsák; az erdészeti hatóságok nincsenek ma sem tisztában azzal, hogy ezeket a foltocskákat vagy szalagoecskákat milyen elbírálásban részesítsék s velem együtt attól is félnek, hogy azonnal eltűnnek, ha gazdáik erdészeti rendszabályok betartására köteleztetnének.

Viszont nagy mezőgazdasági birtokok tulajdonosai sokszor vadvédelmi, vagy csak a vadászat gyakorlását elősegítő okokból, de sok esetben a hasznos madarak megtelepedését, tenyésztését és elszaporodását, legelő állatjainak déli pihenő-

jét stb. elősegítendő, — kisebb-nagyobb erdőfoltokat telepítenek mezőföldjeik közé.

Ezekre a területekre erdőgazdasági korlátozásokat kiterjeszteni igazán nem áll az erdészet érdekében és csak kellemtelen surlódásokra, az erdésznek, sőt talán az erdőtörvénynek népszerűtlenné tételére vezethetne.

Az ilyenek, ha nyilvántartásbavételük szükségesnek és célszerűnek mutatkoznék, mint szabad erdők volnának nyilvántartandók s ezen jellegüket a kataszterben és telekkönyvben is ki kellene domborítani.

Ha ezen újabb rendszerű, modernebbnek mondható erdőosztályozásom a gazdasági élet céljaira megfelelőnek találatnák, úgy, miként a véderdőket, a 2—5-tel jelölt kategóriákat is erdőhatóságilag ki kellene jelölni és megfelelő állandó nyilvántartásukról gondoskodni.

A esonka ország fájdalommal érzi, hogy fánk kevés van s hogy nagy tömegekben szállítjuk be az elvesztett részokról. Fakereskedelmünk ma importkereskedelem, annyira, hogy hazai termelésünket — bármilyen kevés van, — már szinte nem is tudjuk értékesíteni, szinte nem létezönek tekintjük; hiszen annyira vagyunk, hogy az állam hivatalaiban és üzemekben sem vagyunk kötelesek hazai tűzifát fogyasztani. Ha a Mátra-aljában, a Bükkben vagy a Mecsekben, Bátaszékről Pécs felé, de a Bakonynak is nem egy helyén utazunk, a hazai régi vágású fának nagy tömegét látjuk felhalmozva állomásokon és egyebütt, amelyek az idegen fa beözönlése miatt nem értékesíthetők, egyik szezónról a másikra visszamaradnak.

1927. évi fabehozatalunk:

Nyugat-Magyarország (Ausztria) területéről:

Fűrészelt fában	2,113.000.—	P
Nyers épület- és műfában	713.000.—	”
Tűzifában	493.000.—	”
együtt:	3,319.000.—	P

Felső-Magyarországból (Csehszlovákia):

Fűrészelt fában ,	30,199.000.— P
Épület- és műfában	15,299.000.— „
Tüzifában	13,446.000.— „
	együtt: 58,944.000.— P
Papírban is	6,609.000 P.

Erdélyből (Románia):

Épület- és műfában	20,166.000.— P
Tüzifában	14,871.000.— „
	együtt: 35,037.000.— P

A jugoszláviai, újabban erősen emelkedő import nélkül, összes fabehozatalunk 97,300.000 P értéket képvisel.

Szomszédságunkban erősen fogyasztják az általunk megtakarított fatöket, nagyon helyes tehát — bárhogy alakul is jövő sorsunk — az az elv, hogy erdőszegény vidékeinken minél több erdőt telepítsünk s egyúttal tervszerűen az erdők helyesebb megosztásáról is gondoskodjunk.

Ennek a célnak az érdekében megfelelően intézkedni is kell, mert az erdősítési hajlandóság, ha kellő támogatásban részesül, a mezőgazdasági termények kedvezőtlen értékesítési lehetőségei miatt nemsokára jelentkezni fog.

Nyíltan és határozottan ki kell mondanunk, hogy erdőtelepítési akciót akarunk és célja 20% erdő. Aki eddig állandóan mezőgazdaságilag használt területén a törvényben meghatározandó tervszerű elosztás s az illetékes erdészeti hatóság véleménye és hozzájárulása alapján új erdőt telepít, az a beerdősítés megindításától ideiglenes, majd sikeres és teljes befejezése után az ültetett erdők használásáig — legfeljebb 40 évig — teljes állami és községi adóelengedésben részesül.

Én bízom abban, hogy az akciónak sikere lesz s kedvező eredményei új erdők telepítésében már néhány év múlva jelentkezni fognak.

Az előbb elmondottakból következik, hogy a meglévő erdők fennmaradásáról — a szabad erdők kivételével — új erdőtörvényünkben gondoskodni kell; erdőirtásra rekompenzációval — kivételes esetekben rekompenzáció nélkül, — csak a földművelésügyi miniszter adhasson engedélyt.

Az erdőrendészeti hatóságok és közegek kérdése az új erdészeti reform-ügynek egyik legnehezebb kérdése, amelyet véglegesen megoldani s az e kérdés körül támadt éles ellentéteket teljesen elsimítani az elkészítendő alaptörvény van hivatva.

Ezen hatóságokról, szerveik és közegeikről, hatás- és munkakörükről ma három törvény intézkedik: az 1879. évi XXXI., az 1898. évi XIX. és az 1923. évi XVIII. számú

Erről a kérdésről jogi alapon nem kívánok tárgyalni, ezt megtette már előttem néhány igen illusztris szaktársam: Rochlitz Dezső, Kaán Károly, Biró Zoltán, Czillinger János, dr. Ajtai Sándor; különösen utóbbinak teljesen szakszerű fejtegetései rám igen mély benyomást tettek. Azt tartom, ezt a kérdést gyakorlati alapon kell megfogni és a közigazgatási reform már a képviselőház elé terjesztett javaslatának, esetleg — ha az elfogadás nem sokáig késik — a már jóváhagyott törvénynek szellemében kell elintézni. Nem kételkedem, hogy az új közigazgatási törvény a vármegyét, ezt az ősi autonóm szervünket nemcsak meghagyja, hanem korszerűen és célszerűen át is alakítja. A vármegyének és szerveinek a törvények végrehajtásában eddig tradicionálisan biztosított feladata bizonyára továbbra is meg fog maradni. Ha ez így lesz, a közigazgatási bizottságot és gazdasági albizottságát eddig bírt és kifogástalanul betöltött jogkörétől megfosztani, ezt a hatalmas erőt és tekintélyt az erdészeti közigazgatás köréből kirekeszteni nem volna célszerű. Horváth Sándor, erdészeti jogunknak és szerveinknek a múltban legjobb ismerője, 1916-ban nyomtatásban megjelent törvénytervezetében szintén ezen az állásponton van s ugyanúgy vélekedik erdészeti szakíróink legtöbbje is. Nem tudom azonban magamévá tenni azt a gondolatot, hogy az állami erdőkezelés mai szervei (sajnos, a múltban is úgy volt, 1898 óta), akár kincstári, akár községi stb. más erdőt kezelnek; a m. kir. erdőigazgatósá-

gok és erdőhivatalok, a szorosan vett erdőfelügyelet szervei s ezek tisztjei a közegei lehessenek. Még kevésbé tartom helyesnek, hogy az állami erdőfelügyelők vagy felügyelőségek a kezelő állami erdőhivataloknak a főnökei (vezetői) lehessenek. A kezelés és az erdőfelügyelet két annyira különböző természetű munkakör, hogy azok egymást teljesen kizárják.

A kezelő erdőhivatal jelöli ki a használatokat; ha ebben a munkájában hibát követ el, ügyét az erdőfelügyelő — pedig ő a hibás erdőhivatal főnöke — viszi, mint közvádló (ügyész) az illetékes büntetőfórum elé, sőt, ha a büntetéssel nincs megelégedve, azt meg is kell fellebbeznie. Hiszen ez az erdőfelügyeletnek lehetetlen helyzetek elé állítása!

Az erdőfelügyeleti hatáskört teljesen el kell választani az állami kezeléstől és igazgatástól. Az erdőfelügyelő az erdészeti rendőri és közvádlói közege, neki minden erdőtiszt, községi stb. alkalmazott, erdőőr, rendőr stb. az 1879. évi XXXI. t.-c. 62. §-a alapján segítőtársa, azonban ő épp úgy nem lehet kezelő erdészeti hivataloknak a főnöke, mint ahogy neki sem lehet állami erdészeti kezelőhivatal (még ha igazgatóságnak hívják is) az előljárósága. Ő a hivatása körében csakis a maga álláspontját képviselheti, amelyet részére a törvény és a törvény alapján kiadott rendeletek szabályoznak. Neki mindig egyedül kell állania, mert csak így felelhet meg hivatásának. Ő az erdőigazgatósággal (pl. a kincstári erdőkben) szemben is a törvény hű öre és végrehajtója s csak felelősen tartozhatik egy erdőigazgatóság, mint magasabb hivatali fórum alá.

Munkaköre, még abban az esetben is, ha csak egy várme gyére terjed ki, oly nagy, hogy alig végezheti el s nem is fogja megfelelően betölthetni, ha kellő segítséget nem kap.

Munkakörének egyik leglényegesebb részét a jövőben a tízévenként esedékes revizionális munkálatok leggondosabb felülvizsgálása fogja képezni (mindenféle erdőben, kivétel nélkül, tehát a kincstáriiban is) s ezen munkáját a megalkotandó törvényben ki kell emelni. Erdőgazdálkodásunk nemcsak a jó erdőtörvényen, a jó gazdasági terven, hanem különösen a lelkiismeretes végrehajtáson nyugszik s szükséges, hogy ezt az erdőfelügyelet fokozottabb mértékben fogantósítsa. A magánerdők üzemtervszerű kezelése esetében ezen

munkája erősen kibővül. Az üzemtervek rendelkezéseinek végrehajtása körül — elsősorban a felújítás terén — nagy bajok voltak és vannak, amelyek 40—60 év után már elemi erővel fognak jelentkezni. a 17. §. alá tartozó erdőkben is. Hogy ezek jövőendő gazdálkodásunkból kikapcsolóssanak, az erdőfelügyelőnek legfőbb feladatát képezi. Ezen munkának legmegfelelőbb teljesítése érdekében az üzemtervkészítési munkálatok köréből, tehát kimondottan a betervezett üzemtervek felülvizsgálása alól is felmenteném őket, mert ez nem tulajdonképpeni munkakörük, nem feltétlenül az ő erdőrendészeti teendőjük s minthogy erre ma más állami szerv áll rendelkezésre, — az erdőigazgatóság — hivatásos erdőrendezővel — az üzemtervek megvizsgálásának munkáját egészen az állami erdőigazgatóságok hatáskörébe utalnám át. Az üzemtervek már megvizsgált állapotban kerüljenek a közig. bizottság kezébe az F. M.-hez való felterjesztés céljából, sőt a kisebb üzemterveket az erdőigazgatóságok is jóváhagyhatnák, amikor jóváhagyva kerülnének a közig. bizottsághoz, s csak fellebbezés esetén a F. M.-hez.

Fentiekben már állást foglaltam az 1923. évi XVIII. t.-c. ben szervezett erdőigazgatóságok mellett is. Ők vannak hivatva a most teljesen agyonsanyargatott állami erdőhivatalok egyes munkálatainak átvételére, így elsősorban a községi, stb. erdők új üzemterveinek és szükség esetén üzemátvizsgálási munkálatainak átvállalására, az összes erdőkben az új osztályozás végrehajtására; azoknak az intézkedéseknek foganatosítására, amelyek az osztályozás kataszteri és telekkönyvi feljegyzéséhez szükségesek; ők legyenek hivatva az erdei legeltetések és legelő erdők alapításának kérdésében az egész erdőbirtokosság kívánságait meghallgatni s ezekben helyszíni vizsgálat alapján elsőfokon eljárni. Az új erdőtelepítések, így különösen alföldi erdők telepítésének és a mezőgazdasági fásításoknak kérdésében nem az állami erdőhivatalokon keresztül, hanem közvetlenül munkálkodni. Ezekén kívül még sok teendő vár reájuk. Magasabb állami hivatal lévén, az állami erdőhivatalok vezetésében, az erdőgazdaság menetének általános irányításában és népszerűsítésében, az állami és megyei hivatalokkal és szervekkel való közvetlen érintkezésben, erdőgazdasági érdekek propaga-

lásában, erdőgazdasági előadások tartásában, brosurák, népszerű erdőgazdasági füzetek kiadásában igen fontos, s az erdőkre nézve megbecsülhetetlen munkakör betöltésére hivatottak.

Az állami erdőhivatalokat tehermentesíteni kell, mert ennek az erdőrendészeti szervnek több munkát és több időt kell áldozni a közvetlen kezelési teendőkre. A használatok és felújítások munkája hovatovább mindég bonyolultabb lesz, közvetlen erdőtiszti vezetés nélkül ezeket a teendőket a községi birtokosságok megfelelően elintézni nem tudják. Ezen a téren nem lehet csak papírosmunkát végezni, azután kifogyhatatlannul kihágásokat, erdőrendészeti áthágásokat konstatálni s azokat a szerveket, amelyekkel karöltve kell az erdők érdekében munkálkodniok, szakadatlanul perelni. Az egymással ilyen módon szembeállított gazda és gazdákodók nem fogják egymást sohasem megérteni s ezt mindig az erdő fogja megszenvedni.

Az új erdőtörvénynek az erdők használatáról, az erdősítésekről, a védelemről kimerítőbb intézkedéseket kell tartalmaznia, mint aminőket most érvényes törvényeinkben találunk. A Horváth Sándor törvénytervezete mindezekre nézve teljes útbagazítással szolgálhat, ezen kérdéseket ő valóban az életből leszűrt tapasztalatok alapján dolgozta fel.

Nem mardhat rendezetlenül az erdők feldarabolásának s az állam elővásárlási és kisajátítási jogának részben már ma is törvényes intézkedésekben gyökerező joga, mint amelyek az erdőfenntartásnak s az okszerű gazdaságnak újabban alapvető feltételeivé alakultak.

A kopárok és vízmosások fásításának általános gazdasági szempontból van rendkívüli jelentősége. Az erdőzónán belül csonka Magyarországon igen kevés a kopár és a vízmosás. Ezeket tulajdonosaik a fennálló törvények intézkedései alapján már legnagyobbrészt beerdősítették. Mai kopár és vízmosásoktól barázdált területeink az erdők aljában, vagy azoktól kisebb-nagyobb távolságban elszórtan a mezőgazdaságilag használt területek között fekszenek és sajnos, még Budapest körül is igen nagy területet foglalnak el. A kopárok legnagyobb részének beerdősítését eddig elrendelni sem lehetett,

mert hiányzott a törvényes jogalap. Az 1879. évi XXXI. t.-c. 165. §. csak bizonyos, a köz- és mások érdekeit veszélyeztető kopárokra terjeszti ki a beerdősítés kötelezettségét; az 1894. évi XII. t.-c. 14. §. is csak a korlátolt birtokon fekvő beerdősíthető kopárokra vonatkozólag az 1885. évi XXIII. t.-c. csak a vizek mentén, a legelőgazdálkodásról szóló pedig a legelőterületek kopár és vízmosásos részeire vonatkozólag intézkedik. Az 1894. XXII-ik törvénynek 13. §-a azonban a vízmosásokra vonatkozó rendelkezéseivel igen kedvező eredményeket ért el; az ilyen természetű talajrészek beerdősítése terén a közigazgatás, különösen a 17. §. alá tartozó birtokosok területein igen sok erdőt telepített, amelyeknek jelentékeny része már szép jövedelmet hozott egyes községeknek.

Azonban általános és egyönteű, ezen közhasznú munkálatok minden részletére, végrehajtására, szerveire vonatkozó egységes intézkedést e téren seholsem találunk.

Üdvösnek jelenthető az 1923. XVIII. t.-c. azon rendelkezése, amely az összes kopárok feletti felügyeletet az erdőigazgatóságokra bizza. Ez azonban a helyzeten nem sokat változtat, mert a célszerű alapintézkedések még hiányoznak. Ezeket a készítendő új erdőtörvényben a legkimerítőbben tárgyalni kell, odavalók s az országnak az erdészeten kívül nincs is más szerve, amely ezekkel a kérdésekkel alaposabb szaktudással és tapasztalással foglalkozhatnék.

Azon részletekre nézve, melyekről a törvényben magában intézkedések szükségesek, Horváth Sándor tervzetére utalok második cím 124—169. §.), kifejezést adok azonban abbéli aggodalmamnak, hogy az államnak ezen munkálatoknál közvetlenül vállalt kötelezettsége és terhe minimális, az országos erdészeti alap pedig a reá rótt feadatok költségeinek viselésére nagyon gyenge. Célszerű volna a törvényben azt is megállapítani, hogy évenként milyen összeggel fog az állam ezekhez a munkákhoz hozzájárulni, mennyivel kívánja az országos erdei alapot támogatni. Ilyen rendszeres állami segítség nélkül megfelelő eredményt nem remélhetünk és sokáig várhatjuk, amíg kopárainkat szép sötét erdőfoltok fogják eltakarni szemeink előtt.

A kopárok és vízmosások összes munkálatainak intézését — a kijeőléstől, tervezéstől egészen a végrehajtásig — a kezelést és szükség esetén az őrzést is beleértve: az állami erdőhivatalok kezében óhajtanám látni. Ezért is mentesíteném őket a kezelésük alatt álló erdők összes üzemtervi munkálatainak végrehajtása alól. Az erdőfelügyelőknek valóban csak a felügyelet és ellenőrzés juthatna ebből a munkából osztályrészül.

Régi jó erdőtörvényünk negyedik címe az erdei termények szállításáról szóló második fejezetében az életnek megfelelő tökéletes alkotásnak mondható s a tőlünk elrabolt területeken bizonyára ma is minden igényt kielégíteni képes. A vízen való szállítás terén egyetlen egy, legkisebbnek látszó kérdést sem hagyott rendezetlenül; azt tartom, hogy minden részében teljesen ma is megfelelő s ha ez szükségesnek találnék, egy új törvénybe is egészen átvehető.

A szárazon való szállításról szóló első fejezete csak egyetlen egy kérdést szabályoz, az erdei termékeknek idegen területeken való átszállítását s azt is olyan kedvezőtlenül, hogy a legtöbb erdőbirtokos és fatermelő lehetőleg elkerülte ezen rendelkezés igénybevételét. ha a birtokossal, akinek területén keresztül terményeit szállítani kívánta, nem tudott békésen megegyezni, inkább az igénybevételről mondott le, de átszállítási jogának megszerzéséhez a törvény rendelkezéseit nem vette igénybe.

Pedig az átszállítás biztosítása annyira fontos joga az erdőnek, hogy nélküle nem egy esetben az erdő semmit sem ér. Ezért nem is lehet gyakorlását nehezen meghatározható, még nehezebben felülbírálható s körülményes igazolást kívánó feltételek teljesítésétől függővé tenni.

Az átszállítás jogát a terményekre feltétlenül meg kell adni annak a kérelmezőnek, aki az átszállítandó termények jogos szerzését és törvényszerinti termelését igazolni tudja, magát szállítási igazolványok mellett való szállításra és az okozott károk megtérítésére kötelezi, kötelezettségeinek betartását pedig megfelelő biztosítékkal fedezi. Az egymással szemben álló felek már a törvényben egymásközötti megegyezésre

utasítandók. Meg nem egyezés esetére szabályozandó a kérdésnek hatósági úton való rendezése, azonban ez oly módon történjék, hogy legfeljebb 3 hónap alatt az átszállítás már megkezdhető legyen.

Az átszállítás kérésének engedélyezéséhez ne legyen szükséges egyebet igazolni, mint azt, hogy az a kérelmezett módon *könnyebb, olcsóbb és gyorsabb*. Mindez természetesen csak arra az esetre áll, ha az átszállításra csak terület igénybevételeéről van szó s a szállítás úton történik.

Olyan intézkedést is szükségesnek vélek, amely sürgőség esetében kellő biztosíték mellett a terület és út haladéktalan igénybevételét is biztosítja. A biztosíték nagyságát — ha békés megegyezés nincs, az illetékes főszolgabíró állapítsa meg. Ettől függetlenül folyamatba teendő a használat törvényes biztosításához előírt hatósági eljárás is.

Az előadottakban tárgyalt úthasználati jog — átszállítási jog — oly lényeges kelléke az erdőnek, hogy ennek tárgyalása a készítendő alaptörvényből: véleményem szerint abban az esetben sem maradhat ki, ha célszerűségi szempontok, vagy más okok az erdei termékek szállításáról egy külön törvény alkotását tennék szükségessé.

Azokban az erdei termékek szállításával ma sok más lényeges érdeket kell összefogni.

Igy elsősorban a vasúti állomásokhoz vezető utak építésének a kérdését. Az erdőbirtokos a legtöbb esetben hajlandó a kényszerűség hatása alatt erdejében a szükséghez mérten szállító utat építeni, mert a szükség kényszeríti rá, mert fája értékének jelentékeny részét áldozza erre, de az erdőtől a községig, a községtől a legközelebbi állomásig, csaknem mindenütt olyan tarthatatlan útviszonyokat talál, amelyek a szállítást sokszor hónapokon keresztül lehetetlenné teszik.

Ma is tudok eseteket, amidőn az erdőbirtokos csak azért nem termel bükkhaszonfát, mert leszállítása az útviszonyok miatt bizonytalan s ezzel a termelvényel a nyári szárazságot, tehát kedvezőbb útviszonyokat bevégni nem lehet; emiatt a legszebb fából is tűzifa lesz.

Hasonlóképpen lehetetlen a helyzet az útviszonyok szem-

pontjából egyes erdődús vidékeinken is. Oriási pénzösszeget költünk új utak építésére, a régi utaknak az autóközlekedés céljainak megfelelő átalakítására, portalanítására, de óriási faimportunk dacára, még nem tartunk ott, hogy erdős vidékeinket megfelelően vezetett állami utak kiépítése által kell megközelíthetőkké tenni. Így például a Pilis-hegységnek a Vörösvár—Esztergom útvonalától Kelet felé a Dunáig terjedő részét sehol sem szeli állami jókarban tartott útvonal. Az itt fekvő nagykiterjedésű erdőségek csaknem megközelíthetetlenek.

Ugyanez áll a Mecsek és a Bakony erdővidékére is. S hogy a Mátra is ilyen kedvezőtlen helyzetben van, azt egy pillantás a katonai térképre, mindenkinek elárulja.

Nagy hegyvidékeink feltáró útvonalainak és az erdőben dús községek vasútállomásaihoz vezető útvonalaknak mielőbbi kiépítését most kell szőnyegre hoznunk, amikor az állami utak építése amúgy is aktuális, amikor megvan a hajlandóság is, de nem hiányzik az illetékes tényezőkben az utak építése iránti érzék sem.

Erdei vasutak, s egyéb szállítási és közlekedési eszközök berendezésének és fenntartásának feltételeit is szabályozni kell az új törvényjavaslatban. Ezek a berendezések sokkal egyszerűbben, olcsóbban létesíthetők az erdőkben, építési feltételeik is könnyebbek lehetnek, szükséges azonban, hogy törvényben rendeztessenek erdei termények egyéb szállítási kérdéseivel kapcsolatosan. Önkénytelenül arra gondolok, nem külön törvényben kellene ezeket a kérdéseket szabályozni?

A községi úrbéres és közbirtokossági közösen használt erdők kezelésében az erdőtörvény fennállása óta, de azelőtt is észlelt rendkívüli és káros állapotok megszüntetésére törvényhozásunk a községi és némely más stb. erdők állami kezeléséről szóló 1898. évi XIX. törvényeiket alkotta; ez a törvény egész gazdasági életünkben erdőgazdasági szempontból is annyira bevált, hogy ma az egész ország osztatlan helyeslésével találkozunk. Úgy vagyunk vele mi szakemberek, hogy a magyar erdőgazdaság egyik alapvető pillérének tartjuk, amelyet még semmiféle más szervezettel pótolni nem tudunk, de nem is

óhajtunk. Tervezője, Horváth Sándor évtizedeken át a legébe-
rebb figyelemmel kísérte hatását arra az erdőterületre, amelyet
hatáskörébe vont és úgy találta, hogy az elért eredmények alap-
ján majdnem változatlan további fenntartása az erdőgazdasá-
ságnak és az erdőbirtokosoknak egyaránt érdekében van.

Első, a megjelölt erdők állami kezeléséről és szerveiről
szóló részét új erdőtörvénytervezetének az erdők fenntartásá-
ról szóló címében, mint harmadik fejezetet állította be, máso-
dik, a gazdasági ügyvitelről szóló részét a negyedik: az erdő-
birtokosságokról szóló címében tárgyalja.

Az állami kezelésnek az eddigi keretben továbbra való
fenntartása erdőgazdasági szakíróink és az összes illetékes
tényezők egyhangú helyeslésével találkozunk. Véleményeltérés
csak az 1923. évi XVIII. t.-c. által hatályon kívül helyezett II.
fejezetre nézve állott elő; egyesek az új törvényben statuált er-
dőigazgatóságokat megfelelő szervnek tartják, mások az erdő-
felügyelőségeket kívánják az állami erdészeti szolgálat élére
állítani, a kinstári erdők szolgálatát pedig önállóan intéztetni.

Erre a kérdésre vonatkozólag az előzőekben már kifejtet-
tem álláspontomat.

A kiegészítéseket, amelyeket Horváth Sándor új törvény-
tervezete tartalmaz, nagyban és egészben csak helyeselni tu-
dom, úgy vélem azonban, hogy maga az állami kezelés nem
erdőfenntartási intézmény, sem ilyen természetű rendelkezés
s ezért célszerűen nem is tárgyalható ebben a címben.

Az erdőbirtokosságok címe igen hasznos és bizonyára
továbbra is szükséges intézkedéseket tartalmaz a közbirtokos-
ságok és volt úrbéreses vagyoni jogainak rendezéséről és a
vagyon kezelésében a birtokost illető jogok szabályozásáról és
gyakorlásáról. Annakidején, amikor az 1898. XIX. t.-c. életbe-
lépett, mindezen kérdések szabályozást kívántak s az erdészet
valóban nagy munkát végzett, amikor ezen — tulajdonképpeni
munkakörén teljesen kívül eső — tisztára magánjogi termé-
szetű ügyben a rendezés háládatlan és terhes munkakörét vál-
lalta s magát ennek a munkának annyira lekötötte, hogy éve-
ken keresztül jóformán alig ért rá más, valóban erdészeti
ügyekkel foglalkozni. Azonban ma ez a kérdés csaknem min-

denütt már rendezve van, azért is, de különösen, mert nem erdőgazdasági teendő, ki kell kapcsolni a hozandó új erdészeti alaptörvényből is s intézkedéseinek végrehajtását át kell hárítani a közigazgatásra. Az erdőtiszt a közbirtokosságok erdészeti ügyeit tárgyaló munkálkodásában csak mint ellenőrző közeg legyen jelen oly célból, hogy minden törvényellenes elhatározásnak a megfelelő és eredményes formában vétőt mond-hasson.

Ily módon olyan munkakörtől szabadul meg, amely tulajdonképpeni hivatásán kívül esik, kellemetlen, sőt lényegesebb erdészeti munkáktól elvonja.

Ezáltal is mindinkább lehetővé válik az állami erdészeti szerveket a kezelés — használat, felújítás — munkáihoz közelebb hozni s itt értékes szaktudásukat a birtokosok és hazajavára kamatoztatni. Eredményesebbé ez a munka még különösen azáltal tehető, hogy az egyes állami erdőhivatalok munkaterületét, kerületeit megfelelően és következetesen csökkentjük. Itt ugyanis rendkívüli aránytalanságokról s az emberi fizikum szempontjából lehetetlen munkakerületekről van szó. Ezeket feltétlenül csökkenteni kell. Ezen megállapítás a műszaki segédszemélyzetre is vonatkozik. Ennek a helyzete csaknem tarthatatlan, új tervekre, személyszaporításra és a munkakörök helyesebb beosztására van szükség. Ezzel együtt járjon a személyzet államosítása, ez alól egyedül a helyi őrző szervek (erdő-ésőrszök) képezzenek kivételt.

Elvem, hogy az állami erdészeti szolgálat költségei kizárólag az érdekelt birtokosokat terhelhetik, mert az állam nem lehet arra hivatva, hogy alapjában magántermészetű erdők kezelési költségeihez hozzájáruljon, s amint az a munka, amelyet a birtokosok érdekében végeztet, kiterjedtebbé és eredményesebbé válik, a költségek természetesen szintén növekedni fognak, amit észszerűen kifogásolni sem lehet.

Azonban az erdészeti állami kezelésnek más erdőkre, de különösen a magánerdőkre való kiterjesztését sem helyesnek, sem szükségesnek nem találom.

Az erdészeti büntetőjog kérdéséhez nálam illetékesebb és a jogi kérdésekben is járatosabb szaktársak részletesen hozzá-

szóltak. Régebben az ilyen kérdésekkel jogászberek is foglalkoztak, s remélem, hogy eljövendő törvénytervezetünk közreadása és nyilvános tárgyalása alkalmával, de ezt megelőzőleg is kapunk nem egy ilyen hozzászólást, amelyet a törvény jóváhagyása előtt még hasznunkra fordíthatunk.

Egynéhány gondolatot azonban nem hallgathatok el.

Ugy vélem, továbbra is helyes az erdőrendészeti áthágások és erdei kihágások elválasztása. Kétségtelen azonban, hogy az üzemtervek mai modernebb összeállítására a használatnál és erdősisítésnél egyaránt az erdőrendészeti áthágások megállapítását körülményesebbé teszi, s az eredmény helyes megbírállása nem egy esetben csak évek multával válik lehetővé s ekkor is az egyéni felfogásnak igen tág teret enged. Pedig ezek a kérdések nemcsak a birtokosra, hanem az országra is igen lényegesek. A közérdeket ilyen módon ért sérelem helyreállítása nélkülözhetetlen, ez azonban — miként azt Bíró Zoltán (Erd. L. 1927. V.) helyesen megállapítja — egynéhány pengő büntetés kirovása által nincsen reparálva.

Ezekre az esetekre a jogsérelem megállapításának legvégső időpontja az üzemi átvizsgálások ideje legyen. Törvényes intézkedést vélek szükségesnek, amely az illetékes királyi erdőfelügyelőt ennek a kérdésnek ebben az időpontban és az összes birtokosokkal szemben való szigorú megvizsgálására és meg nem felelő eredmény esetén haladéktalan indítvány megtételére utasítja.

Szükséges, hogy az erdőrendészeti áthágások tárgyalására az érdekelt fél is meghívassék és azon magát szakemberrel képviseltesse.

A reparálásnak állami szakközegekkel való végrehajtását megfelelő megoldásnak nem lehet tekinteni, mert előfordulhat az az eset, hogy az államkinestár erdősegeiben, vagy az állam által kezelt erdőkben van reparálásra szükség.

Itt független szakbíróság kell s ez szükség esetén a további használatok mérséklésének, rövidebb-hosszabb időre való beszüntetésének megtorlásaképpen való kimondására is fel legyen jogosítva. A törvényben ilyen irányú intézkedés beállítására szükség van. Különösen az erdőfelújítások terén

tapasztalhatók a 17. §. alá tartozó erdőbirtokosoknál is olyan lényeges hibák (gyertyánosok, hárs, nyárfa és fűzsarjakkal borított vágások a kivágott tölgy-, cser-, bükkerdők helyén), amelyeket csak ilyen szigorú intézkedéssel lesz lehetséges megszüntetni s a jogos közérdek csak ilyen módon védhető meg.

Másrészt, s ezt is itt kívánom szóvá tenni, nem tartható fenn az a diktatori eljárás, amely újabban a főbb gazdasági eüvek jegyzőkönyvének jóváhagyásával jutott érvényre; nem egy erdőbirtokos erdőbirtokainak jóvedelmezősége már ebben a jegyzőkönyvben végleges s hosszú időre eldöl s a mai rendszer mellett nincs módjában az elintézésre befolyjni. Ezen jegyzőkönyvnek tárgyalása fellebbezési lehetőséggel legyen egybekapcsolva s végeredményben szintén egy független szakbíró-ság kezében nyerjen eldöntést.

Az erdei kihágások tárgyalása igen jó kezekben van a főszolgabírónál, sőt a hatáskör kiterjesztése a főszolgabíró javára igen célszerű eljárásnak bizonyulna.

Hátrány az erdőbirtokosra és nagy veszély az erdőre, hogy a behajthatatlan erdőkár és kártérítési összeg helyett a bünös nem részesül megtorlásban s a pénzbüntetést — amely mindig elég kicsiny — csak közigazgatási elzárásra lehet átváltoztatni. A behajthatatlan kár és kártérítési összeg helyett is elzárás járjon a bünösnek, hiszen sokszor követi el a bünnt, amíg egyszer rajtaérik. Még célszerűbb lenne, ha a kihágó, behajthatatlansága esetében a kártérítés és büntetésösszeg erejéig a birtokos javára teljesítendő munkára köteleztetnék, amely megfelelő értékű szakmány vagy napszámmunkából állana. Hiszen ma már dologházi munkára is ítélnék bünösöket. A foganatosításra az erdőbirtokos, vagy képviselője írásban hívna fel a kihágót, a nap és munkahely megjelölésével; aki elmarad, azt legközelebb a csendőrség vezetné elő.

Az erdőkárok soronkíüüli tárgyalását s az illetékesség le-szállítását az új törvénynek is biztosítania kellene.

Amidön az erdők legeltetésének általános tilalmazása mellett foglaltam állást, szükségét érzem annak is, hogy a vadte-nyésztésről — de különösebben a szarvasvad tenyésztéséről megemlékezzem néhány szóval.

Hogy ez a vad az erdőnek s az erdő körül fekvő szántónak a szarvasmarhánál is nagyobb ellensége, azt bizonyára senki sem vonja kétségbe, aki károsításait megfigyelhette.

Soha joggal nem követelhetjük a szarvasmarha erdei legeltetésének megszüntetését, ha a szarvasvad károsításainak intézményesen nem tudunk gátat vetni, s mindenki kételkedhetik erdőt védő szándékunk komolyságában, amíg látja, hogy a szarvasmarhától teljesen eltiltott vágásainkban is százszámra szarvasok legelnek, holott ezek nem is fűből, hanem elsősorban — de különösen télen — tisztán tenyésztendő értékes fanemeink pusztításával tartják fenn magukat.

A szarvas károsításai ellen törvényben kell rendelkezni, ha azt akarjuk, hogy az ország erdőfenntartó és ápoló tevékenységünket komolyan vegye.

Ha majd elérjük, hogy az erdőtörvény intézkedései minden erdőbirtokost egyaránt fognak kötelezni, remélem, erdőbirtokosaink is tudatára ébrednek annak, hogy külön érdekképviselőre szükségük van, sőt már a törvény tárgyalásánál is megértik, hogy ilyen szerv nélkül nem életképesek. Már most is arra gondolok, hogy ez a szerv az Országos Erdészeti Egyesület lehetne, amelyik fennállásának első perce óta szakadatlanul az erdőbirtokosok érdekeiért dolgozott, annyira, hogy ezen munkájában nem egyszer csaknem megfélekedett az erdészek érdekeiről is. Ha ez a kész, országosan szervezett otthonnal — kiterjedt helyiségekkel bíró szervezet törvényes alapokat nyer, s benne az erdőbirtokos, az erdőtiszt és a műszaki segédszemélyzet — mindegyik hivatása jelentőségének megfelelően — elhelyezkedhetik: azt hiszem ezen a téren is megtaláljuk azt a megoldást, amelyet mindnyájan kívánunk.

Végül én is úgy érzem, hogy az eddig elmondottak után a magyar erdészetért és erdőkért aggódó lelkem egész lelkese-
désével kell megemlékeznem Horváth Sándor elhunyt szaktársunkról, akinek páratlan tudással és nagy tapasztalással, kiapadhatatlan hazaszeretetétől fűtött energiával megírt általános erdőtörvénytervezete jövőendő és egy újabb korszakot bevezető erdészeti tevékenységünk alapjává lett. Munkájának tanulmányozása nekem lelki gyönyörűséget okozott. Az ösz-

szeállítás gondossága, minden részletre kiterjedő figyelme eddigi munkáira emlékeztet. Műve az erdőre vonatkozó jogszabályok valóságos tárháza, indokolásával együtt egy valóságos erdészeti jogtörténelem és senki sem haladhat el mellette a szerző lángeszének és páratlan szaktudásának csodálata nélkül. Nem is kételkedem abban, hogy ezen törvénytervezetéből, az idők rendes folyása mellett, világháború, — összeomlás — bolsevizmus nélkül — a haza rettenetes megsemmisítése, — hegyeink és erdőink legnagyobb részének elvesztése nélkül annak idején jó törvény vált volna.

Ma azonban egészen más a mentalitás! Mindent elvesztettünk, sokat tapasztaltunk; más világ van készülöben, más utak, más célok jelentkeznek s máris évek óta túléljük azokat az alapokat — legalább azok jelentékeny részét, — amelyeken Horváth Sándor törvénytervezetét felépítette. A rémes *ultra* visszatekinve — újabb alapokon egy szebb jövő kibontakozását kell munkálnunk. A jelen — a fiatalabb nemzedéknek kell összefognia a tapasztalt öregebbel, hogy olyan erdőtörvényt alkosson, amely minden irányban modern, de mégis jog és hagyománytisztelő legyen, amely lehetővé teszi az erdővagyon megtartását és fejlesztését, a termények bőségesebb, olcsóbb termelését, a biztosabb — könnyebb és olcsóbb szállítást, a rendszeresebb gazdálkodást és megfelelőbb védelmet, emellett a szakerőknek és munkásságnak, kellő foglalkoztatását, megfelelő keresetét s a gazdának is kielégítő jövedelmet biztosítson. Amilyen mértékben ez nekünk sikerül, abban a mértékben fog hazai erdészetünk felvirulni.

